

Langeland—Bergsvik-saken:

Biskop Berggrav for 4. gang om turen til Krokskogen

Alle vitner unntagen ett støtter hans forklaring

Onsdag formiddag tok retten fatt på det avsnitt i Bergsviks skrift om Langelands bok, som omhandler biskop Berggravs reise til Krokskogen 15. april 1940 og biskopens deltagelse i juniforhandlingene. I Bergsviks skrift er det fremstilt slik at biskopen søkte å stanse den uorganiserte norske motstanden. Som kjent ble biskop Berggrav avbildet i det tyske blad «Signal» med en megafon for munnen, og i teksten het det at biskopen oppfordret de kjempende nordmenn til å legge ned våpnene. Bladet ble etter klage fra biskopen beslaglagt av tyskerne.

Langeland forklarte i går bl. a., at Berggravs egen brosjyre «Folkedommen over NS» hadde tjent som grunnlag for hans anførsler i boken. Det heter der bl. a. at hvis ikke alle NS-medlemmer blir straffet, vil det norske folk for alltid være i villrede. Jeg har villet peke på at også biskopen er i villrede, sa Langeland. Biskopen har jo selv i sin bok brukt betegnelsen «gutta våre som var blitt avvist på sine militære meldingsplasser». Altså dreier det seg om vernepliktige ungdom.

Hvis det hadde vært uvæpnede og ikke kampdyktige unggutter, hadde det vel vært en enkel sak for tyskerne å hente dem ut av skogen. Men tyskerne hadde lite folk, og det kunne bety store ubehageligheter at noen hundre nordmenn opererte i skogen et par kilometer fra kampområdet. Det måtte derfor være høyst velkomment for tyskerne at biskopen ville få guttene ut av skogen.

Langeland peker på at biskopen i sin bok hevder å ha sagt til tyskerne at guttene i skogen ikke var fraktrørere, men tjenestepiktige menn som ikke hadde fått anledning til å melde seg til sine avdelinger.

Ifølge biskopens egne ord var hensikten å få de norske guttene til å legge fra seg våpnene og bli med ham til Oslo.

Bergsvik erklærte i sin forklaring at han var blitt meget sint over Berggravs brosjyre «Folkedommen over NS». Biskopen ville skape en isfront under rettsoppgjøret.

Biskop Berggrav forklarte som vitne i går at han tre ganger offentlig har gjort rede for turen til Krokskogen. Foranledningen til turen var bl. a. en samtale med politimester Welhaven. Han fortal-

te at de våpenløse norske gutter ble «peprett» av tyskerne. Senere på dagen ble biskopen oppsøkt av en Røde Kors-læge, som pekte sterkt på de tyske trusler om at guttene ville bli betraktet som fraktrørere og skutt. Redaktør Anker Olsen hadde henstilt til Berggrav som biskop og kristen å gjøre hva han kunne for å hjelpe. Direktør Prytz hadde også henstilt til biskopen om å hjelpe. Berggrav hadde søkt råd hos politimester Welhaven som, etter vitnets erindring, tydeligvis mente at biskopen burde ta det ansvar å reise til Krokskogen. Jeg følte det som en plikt å påta meg å hjelpe, sier han. Ikke noe menneske kan vel tro at jeg gjorde dette med noen lyst.

Politimesteren skaffet til veie en elektrisk roper. Det var selvsagt ikke på noen måte hensikten å stanse de vernepliktige som var på vei til avdelingene.

Rektor Prytz forklarte at han i aprildagene 1940 hadde søkt råd og trøst hos biskopen, som hadde fortalt at han hadde fått henvendelser også fra andre fedre som hadde guttene sine ute, og at han hadde vært i kontakt med politimester Welhaven.

Kontorsjef Borgen, som fulgte med Berggrav som kjentmann, bekreftet den fremstilling biskopen hadde gitt. Det samme gjorde avdelingsbestyrer Wolfgang Stang som var lagleder for den oppklaringspatrullen som Berggrav hadde fått kontakt med ved Stubdal.

Direktør Bernhard G. Lund fortalte meget detaljert om hendelsene som på mange punkter sterkt avviker fra biskopens forklaring. Biskop Berggrav karakteriserte Lunds forklaring som en blanding av fakta og fantasi. Lagmann Bonnevie meddelte for Lund

ble tatt i ed, at det som var avgjørende for edfestingen var at Lund selv mente at det han hadde vitnet var det han trodde var den fulle sannhet.

Vitnet forteller at han bestemt hadde krevd av tyskerne at «Signal» med det famøse bilde skulle beslaglegges, og det ble etterkommet. Tyskerne hadde sendt biskopen unnskyldninger for det inntruffne. Disse brev med unnskyldningene tok vitnet inn i sin bok som Langeland bygger på.

Politimester Welhaven bekreftet som vitne at han i april-dagene 1940 hadde fått henvendelse fra fedre som fortalte at deres sønner virret omkring i Nordmarka. Politimesteren hadde erklært at han ikke kunne gjøre noe. Biskop Berggrav hadde den 15. april søkt politimesteren fordi han også hadde fått henvendelser om guttene i Nordmarka. Det var en selvfølge at biskopens aksjon var av human karakter, og utelukkende tok sikte på å undersøke om det var behov for hjelp. Hverken den gang eller senere har jeg ment det var riktig å kritisere biskopen for dette, sa politimesteren.